

HEADLINES

RADIO SHOW

TACKLING FASCINATING MODERN
CONTROVERSIES FROM
A HALACHIC PERSPECTIVE

with
DOVID LICHTENSTEIN

Birthdays

Shiur# 332 | July 31st 2021

ודעת

פרשת ראה

טעם

פו

פרשת ראה

ראה (י"א, כ"ו).

נראה לבאר הפסוק: ראה — לשון יחיד שלא חביט סביבותיך ותאמר רבים האנשים הפחותים ממני, (וכמבואר בביאור הגר"א כאן) אלא הבט נא על עצמך האם מקיים אתה חובתך ומרבה שלמות, ועוד הבט להנהיגים חייהם עפ"י דרך התורה, וראה כי לפניכם ברכה עד שלא תצטרך לשמע זאת כי ראית בעיניך.

אנכי — תדע כי הקב"ה הבורא ומנהיג לכל הברואים הוא הנותן לפניך חיים ומות.

נתן — שלא תאמר שנתנה תורה לדור המדבר, וכבר עבר עליה כמה אלפי שנים, כי אם נתן כלשון הווה וכאילו נתנה עכשיו.

לפניכם — כי התורה לא בשמים היא, והקב"ה לפניכם נתנה, ובידכם לקיימה ולזכות לברכה.

היום — לידע כי לא די מה שקיימת אתמול מצות ה' אלקיך, כי נתת הרבה צדקה וכדו', או כי תדחה ליום המחר כי למחר תקיימה ותאמר כי היום יש לך לנוח, ודיןך כמה שעשית אתמול או מה שתעשה מחר, אלא בכל יום עליך לחשב מה עומד לפניך לקיים רצון ה' אלקיך, ועמוד וקיימה היום.

פרק ו

שבעים שנה - התעוררות לתשובה וחשבון הנפש

א. בהגיע האדם לשבעים שנה ראוי להתעורר בתשובה, וישים כל השתדלותו בעבודת השי"ת א).

א) ז"ל המאירי אבות פ"ה מכ"א, בן עז' לשיבה, כלומר ואינו ראוי עוד לעניני העולם, וישים כל השתדלותו בעבודת השי"ת.

בזהר הקדוש פרשת קדושים (דף פ"ז ע"ב) דרש רבי שמעון את הפסוק מפני שיבה תקום. כמה דאתערו ביה חברייא מפני שיבה תקום אזהר ליה לבר נש עד לא יסתלק בסיבותא, דקים בקיומא טבא בעלמא, בגין דדין הוא הדורא ליה אבל לסוף יומוי לית שבחא ליה לב"ג כ"כ כד איהו סיב ולא יכיל למהוי ביש, אלא שבחא די ליה כד איהו בתוקפיה ואיהו טב, ושלמה מלכא צווח ואמר גם במעלליו יתנכר נער וגו', כגוונא דא כתיב (קהלת יב) וזכור את בוראיך בימי בחורותיך. א"ר אלעזר ודאי ארחא דא מתקנא קמן והאי ארחא דקב"ה הוא.

ובתרגום ללשון הקודש, מפני שיבה תקום. כמו שנתעוררו בו החברים לפרשו כי התורה מזהרת את האדם שעד שלא יבא ויגיע לעת זקנותו יעשה תשובה ומעשים טובים, וזהו שכתוב מפני שיבה לפני שתגיע לשנות השיבה תקום תתעורר בתשובה ומעשים טובים, כי והדרת פני זקן לפי שזהו הדר ויפה לאדם כאשר עושה תשובה לפני שיוזקין, כי בימי הזיקנה אין שבח ומעלה כל כך, גדלות האדם היא כאשר עושה תשובה כשהוא בכוחו ותקפו, ושלמה המלך צווח ואמר גם במעלליו יתנכר נער וגו', וזהו שכתוב וזכור את בוראיך בימי בחורותיך. א"ר אלעזר ודאי דרך זו מתוקן לפנינו וזה דרך של הקב"ה הוא.

וכ"כ שערי תשובה לרבינו יונה שער ב' אות ט', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פרק ה משנה כא), בן ששים לזקנה, בן שבעים לשיבה, בן

ז המצות,
את שיני
מיושבים
מין וחזק

תפלל בנוסח

זקן ואומץ
נגו ועינינו
ת שמונים
יבה וכבוד
ורדה תמה

ב. ביום הולדת השבעים נוהגים הרבה לעשות סעודה לתלמידי חכמים והיא סעודת מצוה ב), ובפרט אם דורשין בדברי תורה ג).

דף י"א) הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, זה אינו דוקא באותו יום, יכול להיות גם שנים שלשה ימים לפני כן או אחרי כן. ביום כ"ו בשבט ת"ש יומיים לפני יום הולדתו נסתלק רבינו, עכ"ד.

בספר אלה אזכרה ח"ב עמוד צ"ד כתב, ביום אחד, בשנת תש"ב, הודיע הג"ר מרדכי רוטנברג אב"ד מחזיקי הדת באנטווערפן לבניו שמלאו לו שבעים שנה לחייו. אם כי מעולם לא רצה הרב להודיע לבניו את יום הולדתו המדויק, כדי שלא יחוגו אותו, גילה להם זאת הפעם, בציינו שלא יתנגד לחגיגת יום הולדתו השבעים.

בספר הליכות עולם (חודשי השנה, נדבורנה) מובא, עד שנת תש"ס לא ראו שום שינוי ביום כ"ג ניסן בהנהגת כ"ק אדמו"ר מנדבורנה ב"ב זצ"ל, אולם משנת תש"ס לעת מלאותו ע' שנים, התחיל לומר תהילים בציבור. וראה להלן פי"א.

ב) כ"כ אורחות חיים (להג"ר חיים בן בנימין זאב בוכנר, בהסכמת התוספות יו"ט, קראקא ת"ד) סי' ט"ז הובא לעיל פרק ה' אות ד'.

וכ"כ בשו"ת שרגא המאיר ח"ד סי' ס"ט שהביא דברי חו"י ושאר פוסקים לעשות סעודת מצוה בשנת שבעים, וכתב שם עוד, מצאתי בשם ספר קול החיים מהרה"ג ר' חיים פלאג"י זלה"ה ביום מלאת לו שבעים שנה ילבש בגד חדש ויברך שהחיינו ויכוין גם על שזכהו השי"ת להשלים שבעים שנה, ויעשה סעודה יומא טבא לרבנן, ויתן שבח והוד"י לקונו אשר זכהו ונתן לו אריכות ימים וכו', ע"כ. הרי שגם באנשי ספרד מנהג לעשות סעודה. רק מה שצ"ע לי שראיתי בשו"ת ערוגת הבושם סוף חלק או"ח סי' רט"ז תשובה חדשה, וכתב שכל מי שעושה חג יובל של שבעים שנה וכיו"ב בודקין אחריו שמא מקטני אמנה הוא כו' ולשמחה מה זו עושה כו' כו' עש"ה, ופלא לי שלא העיר עכ"פ מדברי הש"ס מו"ק הנ"ל ומדברי

ה אפשר

מקאשוי
ל'בקר את
נבי הי"ד
זוק האם
לד ביום
ש. ברור
ידעו כל
ה כש"ן,
ע' וביום
ז כ"א"צ,
ט בשבת
ז זו אל
יחוג יום
בספרים.
צ"י ימי
ות ימים
ז נראית
: עם ג'
כשמלאו
ונה אנכי
ה. בעוד
י דיבור
זזה כבר
ת שאל
ם וחמש
ש השנה

י. יש שנמנעים מלשמוח ולעשות סעודה במלאות שבועים שנה יא).

יא. יש מברכים שהחיינו ביום הולדת השבעים, ויש מהדרים לברך על איזה פרי או בגד חדש יב).

יב. מנהג העולם להתברך ולברך את ידידיו וקרוביו ביום הולדת השבעים יג).

בן יעקב עם צאצאיו, והתקבצו כל אנ"ש מטף ועד זקן בצוותא חדא עם מרן רבינו זיע"א ליד שריד בית מקדשינו הי"כותל המערבי" לאמירת כל ספר תהילים, אחר תפילת ערבית וספירת העומר בלבת אש. לאחמ"כ היה לחיים טיש בכותל לפנות בוקר, ההתעוררות של החסידים היתה גדולה ועצומה. אחת היתה משאלתם, שרבינו יאריך ימים על ממלכתו, להנהיג את עדתו ולנהלם עד ביאת משיח צדקנו.

יא) בשו"ת בית ישראל (עדעלין) או"ח סי' ל"ב וז"ל, ומה שאין העולם עושין סעודה בר שישים או בר שבעים או בר שמונים, רק מקצת מזעיר אנשים, הוא לדעתי משום דחוששין מחשש עין הרע שלא ישלוט ח"ו בהם, ע"כ מסתירין שנותיהם, אבל מי שרוצה לעשות, יש לו סמך מן הגמ' דמו"ק. וכ"כ חזון ישעיה נשואין דף תע"א.

יב) פרטי הדברים ראה באריכות בפרק ט'.

יג) בספר דורש טוב פ' תולדות מסופר שהרה"ק רבי נחום מרדכי מטשורטקוב זיע"א היה חולה ביום הולדתו השבעים, ונכנסו לבקרו ולברכו. ובתוך דבריו הק' אמר לחסידיו כשדמעות חונקות את גרונו בזה"ל, הרי אני בן שבעים שנה ולא זכיתי, היום מלאו לי שבעים שנה ועוד לא זכיתי לשוב בתשובה שלימה, ידידי בקשו עלי רחמים מאת הבורא ית"ש שיאריך ימי ושנותי בגבריא, כדי שאזכה לשוב בתשובה ולתקן מעשי ולעבוד את השי"ת מהיום והלאה בלב שלם, ע"כ.

ספר תאומי צביה (להג"ר זלמן זאב וולף מו"ץ ומגיד מישרים דווילנא) פרק

המפורסמים
כת שהחיינו
גיניו כמתנת

, באור ליום
יה זה מעמד
זה משמעות
שחרית חילק
"ק סקווירא
ום.

לע הורוביץ
לול תשל"ה,
שמחה גדולה
יראת הכבוד
ם אינך יודע
וינך יודע מה
זסידות, שכן
לכך נתכוון.
ט"ט), ואמר,
ויט ידיו על
יתו של בעל
, ושוב אמר
נתי עד הנה.
מיירי, ושמח
, ואיחלתי לו
לייא ושיראה
איחל לנו.

בניסן תש"ס
סעודה שהיה
ז אמר שיזכה
סע לקבר דן

Rabbi Avi Wiesenfeld

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לח עמוד א

תניא אידך: בשבעה באדר מת משה, ובשבעה באדר נולד. מנין שבשבעה באדר מת? שנאמר: וימת שם משה עבד ה', וכתוב: ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום, וכתוב: ויהי אחרי מות משה עבד ה', וכתוב: משה עבדי מת ועתה קום עבור, וכתוב: עברו בקרב המחנה וצוו את העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלשת ימים תעברו את הירדן, וכתוב: והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון, צא מהן שלשים ושלושה ימים למפרע, הא למדת, שבשבעה באדר מת משה. ומנין שבשבעה באדר נולד משה? שנאמר: ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבא, שאין ת"ל היום, מה ת"ל היום? מלמד, שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש, שנאמר: את מספר ימיך אמלא.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף יג עמוד ב

תנו רבנן: שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים: נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא - יפשפש במעשיו. ואמרי לה: ימשמש במעשיו.

תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה פרק ג הלכה ח

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו' וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלן ומכונין לבן לאביהן שבשמים הן מתגברין ואם לאו היה נופלין: גמ' ריב"ל אמר עמלק כושפן היה מה היה עושה היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא שלו לומר לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו. מה עשה משה עירבב את המזלות הה"ד [חבקוק ג יא] שמש ירח עמד זבולה וגו'. וכתוב [שם י] נתן תהום קולו רום ידיהו נשא מרום ידיהו נשא [דף יח עמוד א] נתן תהום קולו. שמואל אמר [דניאל ח יב] וצבא תנתן על התמיד בפשע בפשעה של תורה. [דניאל ח יב] ותשלך אמת ארצה אימתי שישראל משליכין דברי תורה לארץ המלכות העכו"ם הזאת גוזרת ומצלחת מ"ט ותשלך אמת ארצה ועשתה והצליחה ואין אמת אלא תורה היך מה דאת אמר [משלי כג כג] אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה. א"ר יודה בר פזי [הושע ח ג] זנח ישראל טוב אויב ירדפו ואין טוב אלא תורה היך מה דאת אמר [משלי ד ב] כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו:

קרבן העדה מסכת ראש השנה פרק ג הלכה ח

היה מעמיד. למלחמה עם ישראל בני אדם שהיה אותו היום יום לידתו לומר לא במהרה אדם ניזוק ביום מולדתו שאז המזל השולט ביום ההוא עוזר לו:

[ג, יא] שמש ירח עמד זבולה וגו' (ברמז ל').
(מדרש) כתיב (שמות יז יא) והיה כאשר ירים משה
ידו. ר' יהושע אומר כשפן גדול היה עמלק, ומה
היה עושה היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא
(יום שנולד בו) שלו לומר "לא במהרה אדם נופל
ביום גינוסיא שלו, מה עשה משה, ערכב את
המזלות הדא הוא דכתיב שמש ירח עמד זבולה,
וכתיב [ג, יז] רום ידיהו נשא.

זית רענן

זו וא"ת הא אמרינן בצדיקים ביום שנולד הוא מת, וי"ל
דהיינו לטובה שממלא שנותיהן אבל אין נהרג בלא זמנו
ביום שנולד.

דרך שיחה (הגר"ח קניבסקי) ח"א פרשת וישב עמוד קעד

התגברות המזל ביום זה

שאלה: צריכה לעבור ניתוח, אם כדאי לדחות מעט ליום ההולדת שלה,
כי בס' **בן איש חי** כתב שביום זה מתגבר המזל, ורבי אליהו לאפיאן מביא
בשם מקובלים שזה יום של קבלת תפילה, ונאמר על יום זה "בני אני היום
לידתך שאל ממני ואתנה".

תשובה: יש מקור בחז"ל שהמזל חזק ביום זה, והוא בירושלמי (ראש השנה
פ"ג ה"ח), אך אפשר שזה רק בעכו"ם, וצ"ע. (ועיין להרב בס' "טעמא דקרא"
ריש פ' וילך שכתב שבצדיקים גמורים שהמיתה טובה להם, שהולכים מיד
לג"ע - משום שביום לידתן בריא מזלן לכן נפטרינן ביום לידתן, ע"ש).

דברי תורה (מבעל מנחת אלעזר) חמישאה עמוד תשנא

פ.ת. ממה שאמרתי פה"ק מונקאטש דרוש בביהכ"נ לרצון הממשלה
יר"ה ליום הולדת שר הרעפובלי"ק הנודע למשגב בכל
העולם במדת טובו וישרתו, והנה יום הולדת אצל בני ישראל לא שמענו

מרבותינו ואבותינו הקדושים זי"ע לעשות כן יום שמחות ביום תולדותם, והטעם פשוט נראה מרוב ענותנותם, כי אחז"ל [עירובין י"ג ע"ב] נח לו לאדם **שלא נברא** יותר משנברא (ע"כ לשמחה מה זו עושה ביום ההוא כיון שטוב היה אם לא היה **נברא** ונולד, אולם הטעם שם כתב במהרש"א מ"ש נמנ"ו וגמרו היינו שנמנו חשבו וספרו את המ"ע ול"ת שהל"ת הם מרובים (שס"ה) והמ"ע רק רמ"ח ע"כ גמרו שטוב **שלא נברא** כיון שהוא קרוב להפסד ורחוק משכר כיון שהל"ת מרובים כנודע (וכבר דיברנו מזה בחידושי מנח"א חלק א' בתרעא זעירא ועוד בכמה דוכתי) וזהו בישראל שקיבלו עליהם לשמור ולעשות התרי"ג מצות משא"כ באו"ה שאין להם רק חוב ז' מצות לא שייך הן שנמנו וגמרו ממספר תרי"ג, וע"כ אצלם ובפרט מחסידי או"ה כמו מלך הרעפובלי"ק שלנו הנשיא הנ"ל ע"כ הוא אצלם יום תולדותם יומא דמזלא ושמחה.

1. בשבת תשובה לא היה עולה למפסיד רק היה עולה לשלישיז).
2. קודם הדרשה היה אומר לפני ארון הקודש רשות אשר יסד לוח"ה).
3. ביום ז' תשרי יום לידתו של השליח ללמוד עם התלמידים חומש עם פירש"י ורמב"ן עד סוף "זוואת הברכה". ונתן לכל אחד מתלמידיו הנמצאים שם לפניו ד' צ"ל"י לקנות להם לחמי חלבי"א).

לחיים

מערכת עי"ן

צדקה

ריח

תקנה. **ערבי** שבתות ראוי להרבות בצדקה, דבו ביום נברא האדם, ולא נברא האדם אלא כדי שיתן צדקה. מעיל צדקה (סימן אלף תרס"ב). ומה טוב דכל אחד יהיה לו לזכרון יום שנולד בכמה לחודש פלוני, ואותו היום איש יומו יהיה מרבה בצדקה כדי יכלתו, כי לכך נוצר, ויזכה לעשותו עוד רבות בשנים בריוח ולא בצער. כן נזכה אני זרעי זרע זרעי עד סוף כל הדורות, אמן כן יהי רצון.

גנזי יוסף סי' ד

ב) ומד, שמשוסק מי שזכה להגיע ליום מלאת לו' שבועים שנה אם צריך לברך ברכת שהחיינו? כבר נשאל בזה מיה הגאון נ"י והשיב בזה"ל: הגה באר"ח סי' רכ"ה ברני ברכת שהחיינו לא הביא לברך על זה שהחיינו, והנה מי שעושה איזה מצוה מברך בפעם הראשון שהחיינו עי"י בידו סימן כ"ה סעי' ב' ברמ"א, ועי"ש בס' שרי תנאי סק"ד האריך קצת בזה, ולענין אם הכלה כשמובלת בפעם ראשונה מברכת שהחיינו יש בזה מנהג מקומות ועי"י בחתים אי"ה סימן נ"ה ולענין שהחיינו על נשואי אשה עי"י בס' שרי המד מערכת ברכות סימן ב' סעי' ד' בשם סי' הלכות קמנות שאין לברך [ועי"ן שו"ת חתים אר"ה סי' נ"ה, ושרת מד ואהלות סי' כ"ד ושו"ת יד אלקהר סימן כ"א], ומי שקנה טלית, שמברך שהחיינו הוא משום דהו' כמו קנה כלים חדשים עי"י מני"א סי' כ"ב סק"א, ולא מצינו לברך על הזמן רק ביום שהוא ודאי שמתה שזכה להזמן שמתחיל בו במצוות מה שאינם נוהגים בשאר הימים, אבל לברך על מה שהקביה נתן לו חייב לא מצינו ברכה מיוחדת רק מה שמברכין בכל יום ברכת המחזור נשמות, אבל על מה שזכה להגיע לשבועים שנה לא תקנו ברכה, ויל' המעט משום שמי יאמר זכיתי לבי שהשלים עצמו בימי חייו, וא"כ נזה לו שלא נברא, האריך יוכל לברך כי ברכה ש"ך רק אם קבל איזה טובה וזיך שאינו יודע אם השלים חובתו בימי חייו לא ש"ך ברכה על זה [ואפשר שזוהו ני"כ המעט שאין מברכין שהחיינו על נשואי אשה שדרי אינו בטוח שמקיים המצוה בהנ"ל משו"ה לא תקנו לברך על נשואי אשה], וא"כ הכי לא תקנו לברך שהחיינו על שזכה להגיע לשבועים שנה כזן שאינו בטוח שהשלים מה תכלית בריאותו, ולא תקנו רק ברכת הודאה על שהקביה נהג לנו היים כל יום ויום, משו"ה מברכין ברכת המחזור נשמות שזוהו ש"ך בכל יום אבל שהחיינו אינו מברך מהמעט שכתבנו, ומ"ס ידע אני שיש איזה אנשי מעשה שבכל שנה כשמגיע יום הולדת אותם שמהדרין לברך שהחיינו על איזה סי' או בנד חדש אבל ברכה מיוחדת לא תקנו, ובאמת אין חילוק בזה בין השנה שהגיע לשבועים שנה או שאר השנים ביום לידתם ודאי מהראוי ליתן שבת והודאה לשמו הנדיל ית"ש, אבל ברכת שהחיינו מיוחד לזה לא מצינו מהמעט שכתבנו בסדר, עכ"ל. — ואנכי ראיתי בס' שמח נפש (ירושלמי) שכי בזה"ל: כשהגיע האדם לעי' שנה כתב הרב הזה יאיר סי' ע' לברך שהחיינו, והרב ישרי לב בדיב ע"ב כי רבין שייא שלא לברך בשנים הנכסן ליקח בנד חדש או פרי חדש ולברך לצאת ידיו, וכן נהג בעצמו, וגם נהג לעשות סעודה של ת"ה ביום הלידה מאותה שנה ואילך, ואנכי הצעיר החי זכיתי לחיות אי' מהמומנים כמה שנים בסעודה של מצוה הנז' המלאה לה תורה וקדושה ויראת ה' עד שנה האחרונה שנלקח ארון האלקים תצ"ל. — [שוב הראה לי ניסי חביבי הרב הגאון מרה נתן צבי ברישק נ"י בהנחת חתים ל"א"ה סי' רכ"ה שהביא ני"כ דברי החז"י הנ"ל שיש לברך

שהחיינו ביום שנעשה בן שבועים, אבל מסיים לברך בלא שם ומלכות, וכ"כ הרב ברני יוסף בשו"ת ברכה אות ב', ובס' יפה ללב כתב כי משם והלאה יאמר בכל יום מסוד ק"ג בתהלים]. —

הגני חותם מעין הפתיחה, עוד יזכר לעבוד ה' רבות בשנים מתך נחת ושמתה יחדש ה' כנשר נעוריה וסלא בכל טוב אמיסיה, כאוונ"ס הטוב תמש ידיו הדרשית בלגיה.

יוסף הבהן שווארמין

בן איש חי שנה ראשונה פרשת ראה סעיף יז

יז. הזכר יתחייב במצות בן י"ג שנה ויום אחד, על כן ביום הראשון של שנת י"ד יתפוס האב את בנו בידו ויאמר ברוך שפטרני מענשו של זה, ויהרהר שם ומלכות בלבבו, וישתדל לעשות סעודה לאוהבים וריעים ויזמין בה תלמידי חכמים וירבה בסעודה ושמחה כיד ה' הטובה עליו, שמסעודה זו יהיה סניגוריא גדולה על ישראל שיאמרו מליצי יושר לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע ראה בניך כמה הם שמחים על אשר נכנסים בעול מצותיך, וסעודה זו נקראת סעודת מצוה, והברכה הנז' בלי שם ומלכות ויאמר האב אותה בתוך הסעודה, והיושבים יברכו את הבן שיזכה לתורה ויראת שמים וקיום המצות, והגדולים שבקרואים יניחו ידיהם על ראשו ויברכו אותו בברכת כהנים, ואם יודע הבן לדרוש בד"ת ידרוש דבר בעתו מה טוב, ואם לאו ידרוש האב, ואם לאו ידרוש ת"ח אחד מן הקרואים. וטוב דהבן ילבש בגד חדש ויברך שהחיינו ויכוין גם על הכנסו באותו היום בעול מצות, ואם אין לאל ידו יברך על פרי חדש. וגם הבת ביום שתכנס בחיוב מצות אף על פי שלא נהגו לעשות לה סעודה, עכ"ז תהיה שמחה אותו היום ותלבוש בגדי שבת, ואם יש לאל ידה תלבש בגד חדש ותברך שהחיינו, ותכוין גם על כניסתה בעול מצות. ויש נוהגין לעשות בכל שנה את יום הלידה ליו"ט וסימן יפה הוא וכן נוהגים בביתנו:

מסופר שמרן הגר"ש סלנט זצוק"ל היה רגיל בכל שנה ביום הולדתו לעשות כעין מסיבה לתושבי ירושלים ונכבדיה.

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה א

דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר אשרי האיש וגו', וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים, ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי ישב לבדו יחידי כענין שנאמר ישב בדד וידום, ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישיב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מי יתנני במדבר מלון אורחים.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן פה

איסור להניח התלמידים חפשים מלימודים בימי אידיהם

הנה בדבר שיש שרוצים שיניחו התלמידים חפשי מהלימודים בהימים שמכ"ו דעצעמבער /דצמבר/ עד אחר ראשי

שנה החדשה שלהם שהוא בהימים של חגיהם שגם בבתי ספר של המדינה נותנים חופש, פשוט וברור שאין לעשות כן אף שכוונתם הוא שלא לשמוח בחגיהם אלא משום שהאבות הם בטלים ממלאכתם ורוצים ליסע לאיזה מקומות יחד עם בניהם, שעכ"פ הוא מעשה איסור ואין הכוונה מסלקת האיסור. ולא סגי במה שיום כ"ה דעצמבער שהוא יום החג ממש ילמדו ורק אחר יום ראשון יניחום שעכ"פ עושה זה שיתחשבו ימים אלו שזה אסור. וגם הוא דבר מכוער בעצם לעשות ימי חופשה בימים שחוגגים להע"ז שלהם אשר צררו ומררו קרוב לאלפים שנה את עם ישראל ועדיין ידם נטויה ולכן ח"ו מלעשות זה. והנני ידידו, משה פיינשטיין.

רמ"א יורה דעה הלכות חוקות העובדי כוכבים סימן קעח סעיף א

הגה: אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם). וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות, או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר, מותר (מהרי"ק שורש פ"ח).

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יא

ענייני איסור דבחוקותיהם לא תלכו

א. אם אסור מצד בחוקותיהם לא תלכו, ללכת לתיאטרון ואיצטדיון ספורט בימינו

באלו שנקראו תיאטרון שעושין שם ענייני שחוק, וכן איצטדיון, שהם המקומות שמשחקין ספארט, לא שייכי בהו עניין ובחוקותיהם לא תלכו (ויקרא קדושים י"ח י"ג), דהוא דווקא כשהוא חוק להעכו"ם לעשות איזה דבר בעלמא, אף כשאין זה מחוקי הע"ז שלהם, אבל עכ"פ הם ענייני חוקים שהנהיגו ביניהם - לא רק דברים של פריצות אלא אף דברים בעלמא - שלא ידוע טעם, כדאיתא ברמ"א יו"ד סימן קע"ח סעיף א'. ואין כוונת הרמ"א במש"כ או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ ע"ז מאבותיהם, שהוא ספק, אלא שהוא בדין ודאי. דמאחר דאין טעם נגלה ומובן, יש לנו לתלות שהוא עניין מחוקי עבודה זרה. אבל כשאיכא טעם למה שעושין, כהא דאיצטדיון וכרקום שאיתא בע"ז דף י"ח ע"ב שהוא לליצנות, ליכא בזה משום ע"ז, אף שהוא דבר אסור מצד איסור ליצנות, וכל ההולך שם עובר באיסור מושב לצים ובביטול תורה - לא רק על זמן זה - אלא שגורם לו להיות בטל לגמרי מתורה כמפורש שם. וכ"ש בתיאטרון הנמצא כעת במדינתנו, וכן האיצטדיון של משחקי ספארט, ואף במדינות אחרות, דעושין זה סתם אינשי מהנכרים שבעיר שלא שייכי כלל לענייני ע"ז. וכמדומי שהכומרים דאמונת הנוצרים, שהיא עתה אמונת רוב אוה"ע, נמי לא ניחא להו ענייני תיאטרון ואיצטדיון. וגם לא ניחא בזה לאנשי אמונת המוחמדים שהוא אמונת מדינות טערקיי וכל מדינות ערב. שא"כ רוב המדינות שבהן נמצאים תיאטריאות ואיצטדיאות לא שייכי כלל לאמונתם, שוודאי לא שייכי להלאו דובחוקותיהם לא

תלכו, אלא הם מאיסור ליצנות וביטול תורה. וגם עוד איסור גדול יש דמגרי יצה"ר של עריות בנפשיה דרובן הם דברי ניבול פה והסתה לעריות.

ב. בדברי הרמב"ם דלא יבנה מקומות כבניין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו בהן רבים

והא דכתב הרמב"ם פי"א מהלכות ע"ז ה"א בסופו, ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו בהן רבים כמו שהן עושין, עדיין לא מובן כוונתו. ומש"כ בכ"מ דהיינו לומר שלא יעשה כתבנית אותן היכלות, לא שייך להא דמסיק כדי שיכנסו בהן רבים. ואיזה חסרון הוא לבנות בית כנסת גדול שיכנסו בו כל בני העיר אם אפשר. ואדרבה איכא חיוב על בני העיר שיבנו ביהכ"נ שיוכלו כל בני העיר ליכנס שם להתפלל יחד ברוב עם כשאפשר להו, דהוא בשבתות וי"ט. וגם לענין הגובה מפורש בפי"א מתפילה ה"ב שצריך להגביה אותה עד שתהא גבוהה מכל חצרות העיר. וא"כ אף שליכא חיוב זה לענין הגודל, מ"מ באורך ורוחב נמי אין לצמצם ויש להצריך לבנות בריווח. ובש"ע סימן קע"ח סעיף א' סתם הש"ע, שהעתיק רק לשון הרמב"ם. והט"ז הביא ספקת הראב"ד בשני פירושיו, ופי' השני הוא שלא יעשה סימן לקבץ בו הרבים כדרך שהם עושים - אולי הוא כמו שהעכו"ם במדינותינו עושים פעמונים שזה ודאי פשוט שאסור, ופי' ראשון שלא יעשה צורות כמו שהם עושים - אם כוונתו לצורת אדם ודאי אסור אף בבתי הדירות, ואם כוונתו לאסור לצייר אף צורות של פרחים ובע"ח, הוא חדוש גדול שלא הוזכר. ואולי אין הכוונה ברמב"ם ובשו"ע על בתי כנסיות ובתי מדרשות, אלא לבניית מקומות ליקהל שם רבים לעניני הרשות דצרכי העיר, וג"כ אין בזה טעם לאסור. וצע"ג כוונת הרמב"ם והש"ע.

ג. אם אסור מצד בחוקותיהם לא תלכו לישוב בגילוי הראש גם בימינו

והנה פשוט לע"ד דאף מה שהוא ודאי נחשב חוק העכו"ם, אם הוא דבר שחזינן שעושין כן כולי עלמא דנכרים, גם אלה שלא שייכי כלל לאמונתם ולחוקותיהם, מטעם שכן יותר ניחא לעלמא להנאתם, כבר ליכא על זה איסור דבחוקותיהם לא תלכו. וגם פשוט שאם יעשו עכו"ם חוק לע"ז שלהם לאכול איזה מין מדברים הטובים והראויים לאכילה - שלא יאסר אותו המין לאכילה. וכמו כן כל הנאה שבעולם, לא שייך שתיאסר בשביל שעכו"ם עשו זה לחוק.

וממילא גם הישיבה בגילוי הראש, שידוע לכל שאף הנכרים שלא שייכי לאמונת הנוצרים, ואף אלו שאין מאמינים בשום דבר, יושבים בבתיהם והולכין בחוצות בימות החמה בראש מגולה משום שכן ניחא להו להנאת גופן, לא שייך לאסור זה משום הלאו דבחוקותיהם לא תלכו, אף להט"ז שכתב בסימן ח' ס"ק ג' שמאחר שהנכרים עושים כן תמיד שתיכף שיושבים פורקים הכובע מראשם היא ישיבה בגילוי הראש איסור דבחוקותיהם. ועיין בבאור הלכה סוף סימן ב', דכתב דאין להחמיר במפלה ראשו, אחר דחשש דבחוקותיהם לא שייך לדידיה לכו"ע כי הרי רואין שעושה זה רק לטובת עצמו. ואין לך ידיעה ברורה מזה שיודעין שכל אנשי אמעריקא וכן מדינות יורפא הולכין ויושבין בהבתים ובמשרדים (אפיסעס) בראש מגולה, שהוא רק להנאתם ולא בשביל איזה אמונה באיזה ע"ז. ורק בימות הט"ז ואחריו אולי קרוב לזמננו, ברוסלאנד ובפולין, היו פשוטי העם דעכו"ם ג"כ הולכין בעצם מלובשין גם

בכובע כשהיו הולכין מהבית לחוצות, שא"כ לא היתה פשיטתן הכובע כשבאין הביתה, והעיקר כשיושבין לאכול, בשביל החום, אלא בשביל החוק שעליהם. אבל עתה שאין לובשין כלל כובע, הרי גילוי הראש הוא רק בשביל החום. וכל הנכרים, אף שאין מאמינים באמונת הנוצרים, אין לובשין כלל כובע, וממילא ליכא אף להט"ז האיסור דובחוקותיהם לא תלכו. ונמצא שאיסור ממש ליכא במדינותינו בזמן הזה. ולכן אם א"א להשיג משרה לפרנסתו אם ילך מכוסה ראשו, רשאי לקבל משרה זו. ואין חלוק בכוונת ההנהלה, מאחר שליכא איסור ממש. אבל כמדומני שאם ילך בכובע לא איכפת להו, ורק בכיפה שקורין יארמילקא הם מקפידין, וא"כ הא יכול לילך בכובעו הרגילה שהולך בחוצות ולביהכ"נ. ואם חם לו הרבה יכול לפשוט שם במשרד שעובד מלאכתו, וכשצריך לילך ילבש כובעו הרגילה. ועיין עוד בזה באגרות משה אורח חיים ח"א סימן א' בסופו, ד"ה ובסתירת דברי המג"א, ושם בסימן צ"ג ד"ה ובדבר אם מותר לקבל עבודה ובסי' צ"ה שאסור לגלות ראשו כדי ללכת לטיאטר ומאוויס, ואו"ח ח"ד סימן ב' ד"ה אבל שיטת הט"ז, ושם סימן מ' סעיף י"ד לגבי תפילה בגילוי ראש, שכ' שבתפילה הוא בודאי חוק העכו"ם.

ד. אם אסור מצד בחוקותיהם לא תלכו, להשתתף בסעודת יום ההודייה שעושים בארצות הברית

ובדבר השתתפות במי שמחשיבים יום ההודייה (טיינקסגיווינג) כעין חג לעשות בו סעודה. הנה לכאורה מכיוון שבספרי דתם לא הוזכר יום זה לחג, וגם לא שיתחייבו בסעודה, וכיוון שהוא יום זכר לאנשי המדינה, שהוא ג"כ שמח בהמדינה שבא לגור לכאן עתה או מכבר, לא מצינו בזה איסור לאו בעשיית שמחה בסעודה, ולא באכילת תרנגול ההודו (אינדיק). וכדמצינו כה"ג בקידושין דף ס"ו ע"א שינאי המלך עשה שמחה בכבישה דמלחמה בכוחלית שבמדבר ואכלו שם ירקות לזכר. אבל ודאי אסור לקבוע זה לחובה ולמצווה, אלא לשמחת הרשות עתה. ובאופן זה בלא קביעות חובה ומצווה יוכל גם לשנה האחרת ג"כ לשמוח ולעשות בו סעודה (ועי' עוד בזה להלן סימן י"ב).

אבל אני סובר דמ"מ אסור לעשות יום קבוע בשנה לחוג זה, ורק בשנה ההוא שכבש ינאי המלך, בזה עשה השמחה ולא לקביעות, ויש בה גם משום בל תוסיף, עיין מגילה דף ז' ע"א וברמב"ן בפירוש על התורה דברים על פסוק לא תוסיפו (דברים ד' ב'). ואף שיש לדון לענין הלאו, מ"מ איסור ודאי הוא זה.

ה. איך לנהוג הלכה למעשה בעניין שטיחת עשבים בבית הכנסת בשבועות

בדבר שטיחת עשבים והעמדת אילנות בחג השבועות, שהגר"א (הובא בחיי אדם כלל קל"א סימן י"ג) אסר מאחר שעושין העכו"ם בחג שלהם סמוך לשבועות, וטעם מהרש"מ (בדעת תורה, שכתב שכל דבר שיש לו טעם אין בו איסור דובחוקותיהם, וא"כ כיוון שאנו עושים לזכר שנידונים בו על פירות האילן מותר. ועוד שהגויים מעמידים האילנות בחג שלהם גם בחוץ, ואנחנו עושים כן רק בפנים) אינו כלום כדכתב כתר"ה. ועיין בעה"ש שג"כ כתב שבדורות שלנו ביטלו, כוונתו להגר"א שנתקבלו דבריו.

ו. ביאור מה שכתב רבנו הלל שלא יספר לשון צחות בחכמתם של אומות

והנה בפירוש דברי רבנו הלל על תורת כהנים, (אחרי מות פרק י"ג ה' ד"ה ובחוקותיהם לא תלכו) שאיתא שם רבי

יהודה בן בתירא אומר שלא תנחור ושלא תגדל ציצית ושלא תספור קומי שפה, ופירש רבנו הלל - ושלא תספור קומי שפה - היינו שלא יספר לשון צחות בחכמתם של אומות, יש לבאר שבכל לשון איתא לשון פשוט שמדברין בו כל העם, ולשון צחות בחכמה שבו מדברין השרים. ומצינו בגמ' כה"ג בלשון יונית שיש לה חשיבות גדולה שהיה מותר לכתוב בו ספרים, כדאיתא במגילה דף ח' ע"ב, ואיכא לשון שנקרא חכמת יונית שאסרוהו רבנן, כדאיתא בב"ק דף פ"ב ע"ב (ועי' פיהמ"ש לרמב"ם שלהי סוטה, ד"ה יונית). ומפרש ר' הלל דהלשון שהוא לשון הצחות בחכמתם, שאיכא זה גם בכל לשון, אסור. ואסרי לא רק לשון דחכמת יונית, אלא דכל לשון. ואסמכוהו אקרא, כהרבה דברים שאיתא בספרא והוא רק אסמכתא.

והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

ספר כלבו סימן קיח

ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו היושב בצלו של מת והעומד ערום לפני הנר והמכבה את הנר בפיו הרי זה נכפה והמשמש מטתו בפני הנר יוצאין ממנו בנים כעורים כפופים.

שו"ת שלמת חיים עניינים שונים סימן צה

כיבוי נר בפה

בסוף ספר ראשית חכמה (חופת אליהו רבה, שער ג' סי' ט"ו במהדו' וולדמן), שלושה דברים העושה אותן דמו בראשו ואלו הן: היושב בצלו של נר, והמכבה הנר בפיו מפני שנכפה, ומשמש מיטתו בפני הנר כו', וכנראה שהוא מאמר חז"ל. והנה רבים אין זהירים ומכבים נר בפיהם, האם שייך על זה לומר והאידינא דדשו בה רבים שומר פתאים ה' (שבת קכ"ט ע"ב), וכן האם יש לחלק בין נר של שמן ובין נר של חלב או של נפט.

תשובה: בוודאי ראוי ליזהר מזה, ומי שאינו יודע יגן עליו הפסוק שומר וכו' (תהלים קט"ז ו'), אבל למי שיקבל ראוי להזהירו ולא עבדין פירוקא לסכנתא.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קד

בדבר בת מצוה י"א שבט תשט"ז. מע"כ ידידי הנכבד הרה"ג מהר"ר ברוך אהרן פופקא שליט"א.

בדבר ענין החפצים להנהיג איזה סדר ושמחה בבנות כשנעשו בנות מצוה, הנה אין לעשות זה בבית הכנסת בשום אופן אף לא בלילה, כי בבית הכנסת אינו מקום לעשות דברי הרשות אף בנבנו על תנאי, והצערעמאניע /טקס/ של בת מצוה הוא ודאי רק דברי רשות והבל בעלמא ואין שום מקום להתיר לעשות זה בבית הכנסת. וכ"ש בזה שהמקור בא מהרעפארמער וקאנסערוואטיווער /מהרפורמים וקונסרוטיבים/. ורק אם רוצה האב לעשות איזה

שמחה בביתו רשאי אבל אין זה שום ענין וסמך להחשיב זה דבר מצוה וסעודת מצוה, כי הוא רק כשמחה של יום הולדת בעלמא. ואי איישר חילי הייתי מבטל במדינתנו גם סדר הבר מצוה של הבנים שכידוע לא הביא זה שום איש לקרבו לתורה ולמצות ואף לא את הבר מצוה אף לא לשעה אחת, ואדרבה בהרבה מקומות מביא זה לחלול שבת ועוד איסורים. עכ"פ מה שכבר הונהג בפה וגם בא זה ממקור מצוה קשה לבטל, אבל לחדש זה בבנות שהוא בלא מקור מצוה כלל, אף בבית ודאי הי' יותר טוב למנוע אף שליכא איסור, אבל לעשות בביהכ"נ אף בלילה בשעה שאין מתפללין אסור.

רמ"א יורה דעה הלכות חוקות העובדי כוכבים סימן קעח סעיף א

הגה: אלא יהא מובדל מהם במלבושיו ובשאר מעשיו (שם). וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי הפריצות, או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי ושיש בו שמץ עבודת כוכבים מאבותיהם, אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום כבוד או טעם אחר, מותר (מהרי"ק שורש פ"ח).

באור הגר"א יורה דעה סימן קעח ס"ק ז

או בדבר כו'. כמ"ש בת"כ הנ"ל בנימוסין כו' החקוקין להם ור"ל חק הוא דבר בלתי טעם כמ"ש בפ"ו דיומא (ס"ז ב') ואת חקותי כו' וכמ"ש רש"י בפ' קדושים חקים אלו גזירת מלך שאין להם טעם לדבר והרמב"ן כתב ודאי שיש טעם להם אלא שאין טעמן נגלה כמו גזירת המלך אשר יחוק במלכותו בלי שיגלה תועלתם להם וכן כל הני דחשיב בספ"ו דשבת ובפ"ז בתוספתא כה"ג הוא וכמ"ש בגמ' שם בשלמא טוענו באבנים כו' ושם כ"ד שיש בו משום רפואה אין כו' וז"ש אבל כו' וכן שעושין כו' וכמ"ש בתוספתא שם האומר אל תפסוק בינינו פן תפסוק אהבתינו יש בו משום דרכי האמורי ואם מפני הכבוד מותר ואף על גב שהאמורים הרגילו בהן אעפ"כ מותר. מהרי"ק. וכל"כ הר"ן בפ"ק דעבודת כוכבים מש"ש שורפין על המלכים כו' לפי שלא אסרה תורה אלא חוקות של עבודת כוכבים ודברים של בטילה וכולן יש בהן צורך עבודת כוכבים אבל דברים של טעם שרי ובשריפה על המלכים טעמא איכא לשרוף לכבודן שלא ישתמש בהן אחר כו' וז"ש לכן אמרו כו' וכ"ה בגמ' שם י"א א' ואי חוקה היא כו' אלא דכ"ע כו' אלא חשיבותא היא כו' אבל בסנהדרין נ"ב ב' משמע להיפך דאמרינן שם תניא א"ל ר"י כו' ורבנן כו' הלא"ה אף על גב דאיכא טעמא רבא משום מיתה מנולת אפ"ה היה אסור ואמר שם דאלת"ה כו' אלא כו' משמע הלא"ה אסור ועתוס' שם ד"ה אלא כו' ובעבודת כוכבים שם ד"ה ואי כו' ותורף דבריהם דשני חקים הן אחד לשם עבודת כוכבים וזה אסור אף בדכתיבא באורייתא ואחד בדברים של הבל ושטות וזה מותר דוקא בדכתיבא באורייתא ולפ"ד מש"ש אלא חשיבותא היא לאו שיש טעם בדבר כדברי הר"ן שלכך שרי אלא ר"ל חק שלהם על אדם חשוב לשורפן ולא משום עבודת כוכבים ולכן אמר שפיר בסנהדרין שם דאלת"ה כו' וצ"ל לדברי מהרי"ק אדרבה שאין טעם לדבר אבל מ"מ צ"ע דהא סייף טעמא איכא וי"ל דאי לא כתיב סייף לא היו דנין כלל בסייף וז"ש כיון דכתיב סייף כו' ולכאורה קשה הא התזה לא כתיב אבל דברי הר"ן תמוהים מאד וכן דברי הרב:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קסח

בדבר המנות דמביאין אחדים להאבלים ט"ז תמוז תשי"ח

הנה בדבר מה שבמדינה זו יש שמביאין להאבלים בימי השבעה חבילות של מיני אוכלין ומשקין וכתר"ה כותב שיש לאסור מתרי טעמי א' מדין האיסור לשלח מנות לאבל אף כל י"ב חדש וכ"ש בימי השבעה וב' מצד שהוא מנהג העכו"ם. ודאי צדק כתר"ה שאין לעשות כן והאמת שלא ראיתי ולא שמעתי שת"ח ואנשי מעשה יעשו זה. אבל לענין דינא יש לדון בזה ונוטה יותר שאין בזה איסור וכו'.

ומצד איסור מנהגי נכרים, הא כיון שאין בזה ענין פריצות וגם לא שייכות לחוקי אמונתם וגם אינו חק בעלמא בלא טעם, דודאי הנהיגו זה ג"כ לתנחומין ולהראות רעות וידידות ביום צרתו, הרי להרמ"א יו"ד סי' קע"ח אין בזה משום איסור חוקות העכו"ם. ואף להגר"א סוף סק"ז שמשמע שאוסר אף שאיכא טעם למנהגם, הא כתב דדוקא ללמוד מהם לעשות כן אסור אבל כל דבר שהיינו עושין זולתם מותר אף דלא כתיב באורייתא. ולכן אף אם נימא דכיון שעברו כמה מאות שנים שלא נהגנו בזה לא מהני מה שהיה מכבר מנהג זה בישראל אחרי שכבר נפסק מנהג ההוא ונמצא שעתה עושה משום שכן נוהגין הנכרים שאסור להגר"א, מ"מ הא לא ברור שעושין משום שכן נוהגין הנכרים אלא שעושין מסברת עצמן בכאן כמו שהתחילו הנכרים לעשות כן בכאן דג"כ כמדומני שרק בכאן התחילו זה מצד העשירות וא"כ אין עשיתו מצד שלמד מהנכרים שאף להגר"א מותר בכה"ג ונמצא שלהגר"א הוא רק ספק שמא יש לאסור באם עשיתו הוא רק משום שלמד מהנכרים. ולכן כיון שלהרמ"א ודאי ליכא איסור ולהגר"א הוא רק ספק אין לאסור בעצם.

אבל למעשה ודאי אין לעשות דבר שפסקו הדורות שלפנינו מלעשות שאפשר היה להם טעם בזה שאולי שייך גם לנו אף שלא ידוע לנו. אבל לשלח בחזרה אין צריך מאחר שלא ידוע לנו טעם לאסור ואין בזה משום מסייע ידי עוברי עברה כיון שלא ברור לנו. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

ספר הרוקח הלכות שבועות סימן רצו

מנהג אבותינו שמושיבין התינוקות ללמוד בשבועות לפי שניתנה בו תורה רמז שמכסין הנער שלא יראה כלב ביום שמחנכין אותו לאותיות הקדש גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא. כעלות השחר יום עצרת מביאין הנערים על שם בהיות הבקר ויהי קולות וברקים. ומכסים אותו תחת המקטורין מביתם עד בית הכנסת או עד בית הרב על שם ויתצבו בתחתית ההר. ונותנין אותו בחיקו של הרב המושיבם ללמוד על שם כאשר ישא האומן את היונק ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו. ומביאים הלוח שכתוב עליו אב"גד תשר"ק תורה צוה לנו תורה תהא אומנותי ויקרא אל משה וקורא הרב כל אות ואות מן א"ב והתינוק אחריו וכל תיבה של תשר"ק והתינוק אחריו וכן תורה צוה וכן תורה תהא וכן ויקרא ונותן על הלוח מעט דבש ולוחך הנער הדבש שעל האותיות בלשונו ואחר כך מביאין העוגה שנילושה בדבש וכתוב עליה ה' אלהים נתן לי לשון לימודים לדעת לעות את יעף דבר יעיר בבקר

בבקר יעיר לי אֶזֶן לִשְׁמַע כְּלִימוּדִים ה' אֱלֹהִים פָּתַח לִי אָזֶן וְאֵנֹכִי לֹא מֵרִיתִי וְאַחֲרָי לֹא נִסְוֹגוֹתַי וְקוֹרָא הֵרֵב כֹּל תִּיבָה שֶׁל אֱלוֹ פְּסוּקִים וְהִנְעַר אַחֲרָיו וְאַחֲרַי כִּךְ מֵבִיאִין בִּיצָה מִבּוֹשֶׁלֶת וְקִלּוּפָה הַקְּלִיפָה מִמֶּנָּה וְכָתוּב עֲלֶיהָ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם בִּטְנָךְ תֹּאכַל וּמַעִיךְ תִּמְלֹא אֶת הַמְּגִילָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי נוֹתֵן אֵלֶיךָ וְאוֹכְלָה וְתֵהִי בְּפִי כַּדְּבַשׁ לְמִתּוֹק. וְקוֹרָא הֵרֵב כֹּל תִּיבָה וְהִנְעַר אַחֲרָיו וּמַאֲכִילִין לְנַעַר הָעוֹגָה וְהַבִּיצָה כִּי טוֹב הוּא לְפִתִּיחַת הַלֵּב. וְאֵל יִשְׁנֵה אָדָם מִן הַמְּנַהֵג כְּדַאמְרִינָן בְּפִסְחִים בְּפ' מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ (דף נ) וּבְבִרְאשִׁית רַבָּה בְּפִרְשַׁת וַיִּרְא אֱלֹהִים עֲלִיתָ לְקִרְתָּא הַלֵּךְ בְּנִימוּסָה וּבְפ' א' דְּתַעֲנִית יְרוּשְׁלַמִי וּבִירוּשְׁלַמִי בְּפ' מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ וּבִאֲגַדַת שִׁיר הַשִּׁירִים דְּמִנְהַגָּא מִלְתָּא.

ספר הערוך אות הקוף

קִלְר [קִיחִין] (בְּוִיקְרָא רַבָּה צְרִיִשׁ אַחֲרֵי מוֹת וּנְפִסְקָא
דְּאַהֲרֵי מוֹת) וַיִּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ
זְכִי קִילּוּרִית עֲלָה עִמָּהֶן לְסִינֵי פִי' שְׁמַעוּ שִׁישׁ מְקוֹם
שְׁקוֹרִין לְעוֹנָה קִלִּיר עַל כֵּן נִקְרָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַקְּלִיר
שֶׁאֵכַל עוֹנָה שְׁהִיָּה כְּהוֹזַבָּה קִמִּיעָא וְנַחֲפָקָה (א"ב
פִי' צִלְיִ וְרוּמֵי עוֹנָה וּמִיָּן פֶּתַח) :

ספר כלבו סימן קיח

אַרְבַּעַה דְּבָרִים הָעוֹשֶׂה אוֹתָן דְּמוּ בְּרָאשׁוֹ הַיּוֹשֵׁב בְּצִלוֹ שֶׁל מֵת וְהָעוֹמֵד עָרוֹם לְפָנָי הֵנֵר וְהַמְּכַבֵּה אֶת הֵנֵר בְּפִיֹּה הֵרִי זֶה נִכְפָּה וְהַמְּשַׁמֵּשׁ מִטְּתוֹ בְּפָנָי הֵנֵר יוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ בָּנִים כְּעוֹרִים כְּפוֹפִים.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיא עמוד א

אִמַר רִישׁ לְקִישׁ: אַרְבַּעַה דְּבָרִים הָעוֹשֶׂה אוֹתָן דְּמוּ בְּרָאשׁוֹ, וּמִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ. אֱלוֹ הֵן: הַנִּפְנָה בֵּין דְּקָל לְכוֹתֵל, וְהָעוֹבֵר בֵּין שְׁנֵי דְקָלִים, וְהַשׁוֹתֵה מִיָּם שְׁאוּלִין, וְהָעוֹבֵר עַל מֵיִם שְׁפוּכִין, וְאִפִּילוּ שְׁפַכְתּוּ אֶשְׁתּוֹ בְּפָנָיו.